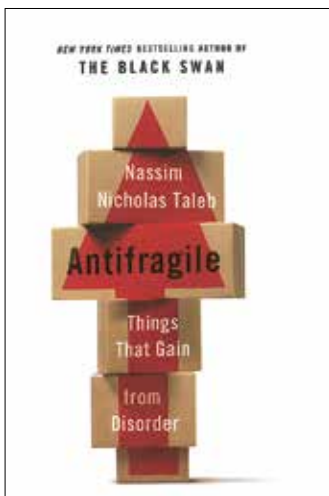

LUKUVIHJE

NASSIM NICHOLAS TALEB
Antifragile: Things That Gain from
Disorder. London: Allen Lane,
2012. 519 s.

OHTO KANNINEN
Vanhempi tutkija
PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS
ohto.kanninen@labour.fi

Nassim Taleb on yhteiskunnallisena ajattelijana värikäs ja vaihtoehtoinen hahmo. Hän hahmottaa maailmaa todennäköisyysteorian ja tilastotieteen kautta ja toimii mm. riskinhallinnan professorina New Yorkin yliopistossa. Hänet tunnetaan parhaiten kirjoistaan ”Satunnaisuuden hämäämä - sattuman salattu vaikutus elämässä ja markkinoilla” ja ”Musta joutsen”, missä hän popularisoi harvinaisia, merkittäviä ja ennustamattomia tapahtumia kuvaavan musta joutsen -käsitteen. Musta joutsen -tapahtumat eivät Talebin mukaan selity olemassa olevilla teorioilla, vaikka jälkikäteen on tapana, että niille etsitään ja kuvitellaan löytyvän useitakin niitä selittäviä tarinoita ja teorioita. Yhteiskunnallisen tiedon ja teorioiden rajallisuus onkin eräs Talebin keskeinen teema.

Uusimmassa teoksessaan Taleb hahmottaa ilmiöitä suhteessa niiden haurauteen. Hänen lähtökohtansa on, että haurauden vastakohta ei ole kestävyys, vaan ”antifragility” eli antihauraus. Antihauraat asiat vahvistuvat kohdattaessa pieniä määriä stressiä, epävarmuutta, kaaosta, volatilitteettia, entropiaa, ajan kulumista, virheitä, satunnaisuutta tai lopputulemien hajautumista. Antihauraus on myös epälineaarisuutta, sillä myös antihauraat ilmiöt vahingoittuvat kohda-

nessaan liian suuren määrän joitakin yllä mainituista vaikutuksista.

Yleisesti antihauraita ilmiöitä yhdistää niiden kompleksisuus. Kompleksisuus kuvaa ilmiöitä, jotka syntyvät monista toisiinsa vaikuttavien osien vaikeasti ymmärrettävistä yhteyksistä. Tästä syystä Taleb kykenee soveltamaan käsitettään myös yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Esimerkiksi toimivat markkinat ovat antihauraat. Sokkien ja ajan kanssa huonoimmat ja heikoimmat yritykset poistuvat markkinoilta. Kokonaisuus voi olla antihauras, vaikka kokonaisuuden muodostavat yksiköt olisivat hauraita.

Taleb keskittyykin politiikkasuosituksissaan antihauraiden järjestelmien rakentamiseen. Rakennetaan yhteiskunta, joka hyötyy ja oppii virheistä sen sijaan, että keskittyisimme tulevaisuuden ennustamiseen. Emme kuitenkaan kykene ennustamaan monia olennaisia tapahtumia.

Taleb myös varoittaa suuren julkisen ja yksityisen velkaantumisen vaaroista, sillä suuri velkavipu tekee talouksista hauraita kasvattamalla suurten heilahtelujen ja siten negatiivisten musta joutsen -tapahtumien todennäköisyyttä. Taleb suosittelee rakentamaan mieluummin sellaisen maailman, joka kestää välttämättömän ennustamattomuuden ja jopa vahvistuu siitä. Nyrkkisääntönä tuntuu olevan se, että päätöksentekoa tulisi hajauttaa mahdollisimman paljon. Esimerkiksi hajautetun poliittisen rakenteen Sveitsiä hän kehuu maana erityisen antihauraaksi ja pohjoismaisen mallin vahvuudeksi hän mainitsee vahvat kunnat. Tästä voinee päätellä, että hänen mielestään ei kannata muodostaa liian suuria kuntia Suomeen.

Taleb jakaa yhteiskunnan toimijat kolmeen ryhmään. Ensimmäisellä ryhmällä, joka sisältää muun muassa byrokraatit, konsultit, poliitikot, pankkiirit ja keskitetyn hallituksen, ei ole ole panosta pelissä eli he saavat hyödyt, mutta muut kustantavat haitat ja realisoituneen negatiivisen riskin. Toiseen ryhmään kuu-

lutvat ihmiset, jotka ottavat ja kustantavat omat riskinsä eli heillä on panos pelissä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi kansalaiset, yrittäjät ja kaupunkivaltioiden hallitukset. Kolmannella ryhmällä on suorastaan sielu pelissä eli he ottavat riskejä muidenkin puolesta ja uhrautuvat. Tähän Talebin ihannoimaan ryhmään kuuluvat toisinajattelijat, innovoijat, taiteilijat, ritarit sekä kunnallishallitukset. Talebin tarkasta jaottelusta ja koko kolmannen kategorian tarpeellisuudesta voidaan olla monta mieltä, mutta sinänsä olennainen havainto esimerkiksi pankkisektorin toiminnasta ja hauraudesta liittyy juuri siihen, että toimijat eivät itse kohtaa negatiivisia riskejä vaan sen tekevät veronmaksajat. Kokonaisuuden kannalta olisi parempi jos useampi toimija saataisiin siirrettyä ensimmäisestä ryhmästä toiseen tai Talebin lähes mielikuvitukseen kolmanteen ryhmään.

Taleb onnistuu kirjassaan vakuuttamaan lukijan siitä, että antihaurauden käsitettä tarvitaan. Hän on myös oikeassa vakuutellessaan, että monesti on olennaisempaa tutkia prosessin luonnetta ja muokata siitä antihauras kuin lähteä ennustamaan spesifisti tulevaisuutta ja varautua tähän ennustettuun skenaarioon. Hänen kehikostaan katsoen tulisi yhteiskunnassa sallia pientä jatkuvaa heiluntaa ja luovaa tuhoa, joka vahvistaa järjestelmää.

Talebin tyyli voi herättää lukijassa vahvoja tunteita, sillä hän keskittyy suuressa osassa tekstiä itsensä kehumiseen ja muiden haukkumiseen. Taloustieteilijät ja akateeminen maailma saavat suuren osan vihasta niskaansa. Kirjan lukeminen kuitenkin palkitsee, sillä Taleb osaa myydä käsitteensä taitavasti useilla elävällisillä esimerkeillä ja sovelluksilla. Lisäksi lukijan pitää kiinni kirjassa hänen poikkeuksellinen yleissivistyksensä ja kykynsä rinnastaa ajatuskehikkonsa avulla useiden eri aihealueiden ilmiöitä tavalla, joka taatusti laajentaa kenen tahansa lukijan ymmärrystä maailmasta. ■